

משה יוצא אל אחיו

שלום אש

הרבה טעמים גרמו לרעמסס השני שיטוש את עיר־בירתו, קידשוה שושלות־המלוכה וקדומות, את העיר נוא־אמון, על שפת היאור, ויבחר במוף, בפאתי הדרך בואכה אסיה. מלבד הסכנה מצד ארצות אסיה, אשר צלן נפל על גבולות מצרים, ורעמסס ביקש לפקוה עינו עליהן — הנה תשוקת־הבניה, שהיתה עמו משחר ילדותו, לקחה את לבו במדה כזו, שמחאתם של כהנר־הגדול וכהנו הגדול של אביו, האל הגדול רע, שמבשרו נלוש, לא הועילה כלום, כיון שנכנסה בלבו כחשבה לבנות עיר־בירה חדשה על גבול גושן, חבל־העבדים, בדלתה, עיר היכלות ומקדשים, אשר שמו ייקרא עליה.

והיו עוד טעמים. סוכן התבואה אשר על אחוזות המלך, השר הגדול פונטיפוס, מנושאי־המנפה בחצר המלכות, הגיש לו את תכניתו לשימוש בשפעת ידי העבדים שהיו בנמצא כדי לבנות ערי־מסכנות, שבהן יאגר יבול השנים הטובות לשנים הרעות; ושר־הבונים שלו, השר הגדול זכרה, אף הוא מנושאי־המנפה, הציע שערי־המסכנות תיבנינה בארץ גושן — גם משום החסכון, שלא יהיה צורך להעביר את העבדים למחוז אחר, וביחוד משום שהדלתה היה בה החומר לבנין של ערים אלו למכביר. הטיט הדשן, אשר השיחור מניה בדלתה, מתייבש בלהט השמש עד מהרה; הקרקע יש בו הרבה סיד וחמר, ואם תערב את אלה בתבן, יש בידך חומר־בנין חזק. העבדים יוכלו להכינו במקום ולהביאו למגרשי־הבנין במועד.

מאז העתיק רעמסס השני את חצרו למוף, שימש החלק התחתון של הדלתה, בקרבת גושן, לציד בונים ועופות אחרים, השעשוע החביב על פרעה ומקורביו.

מכיון ששב השיחור ונתכוון, אחרי הגיאומ, באפיקו הקבוע, הניח שכבת טיט דשנה, שהיתה שוהה זמן רב בבורות ובשלוליות, אשר השמש לא הגיעה שמה בנקל. הביצות, רובן מכוסות אזוב וסוף, היו רוחשות כל חי וזוחל למינהן, צפרדעים ירוקות ושמןות, לטאות רירניות ונחשי־שיחור ירוקי־גב ולהם ראשים של חיות־יבשה — מאכל־טאות לעופות מעופות שונים, למן הבז הדורסני ועד הנשר הגאה, מן היונה התמה ועד הינשוף המפחיד.

וכל כך היה ציד־העופות מקובל על חצרו של פרעה, עד שנאסר השעשוע על כל מי שאינו נמנה עם החצר, אף על פי שקודם לכן היה ציד עופות־בר עיסוקם של עבדים.

גם הנסיך בעל השם המוזר משה, שחשדות ומסתורין אפפוהו בחצר פרעה, לפי שלא האמינו כי אמנם בנה של הנסיכה בתיה הוא, אף הוא לא הורשה להשתתף במסע־הציד של פרעה ובני־לוייתו בדלתה בגושן.

שמועות משמועות שונות סבבו בחצר פרעה על אודות הנסיך הור, בחוגי הכהונה העליונים, היא הכת החזקה שבחצר, התלחשו שנמצא כתוב בדברי־הימים, כי הנסיך הוא בנה של אמה עבריה, אשר בת פרעה מצאתו בתיבה צפה על פני היאור. אך סיפור־מעשה זה נשמר כסוד כמס בחוגי הכהן הגדול, והדיבור בענין זה נאסר, אף בנקנסו עצמו, הכהן הגדול רחבי־החזה ואדיר־הגרם, בעל הראש הגדול והמגולח למשעי, שהכל ידעו כי אינו מאוהבי הנסיך והוא מתנהג עמו במידת החשדנות, קיים ואישר בכל שעת־כושר את הגירסה הרשמית המתהלכת בחצר, ואשר בת פרעה הגנה עליה בעקשנות, כי הבן הזה היא הנסיכה, ילדתה, כשם שהאלה איזיס ילדה את האל הורוס. שעל כן היו פני הנסיך על אפם המחודד מזכירים את ראש־הבז של האל.

הנסיך, מכל מקום, נאסר עליו באיסור חמור להתקרב אל רהטי הביצות, המתמשים כזרועות צמוקות של השיחור והודרים לתוך העמק. כל השומרים בבית פרעה ידעו את דבר האיסור, ובמלוא המשמעת והקפידה המצרית מילאו אחריו כל בני־לוייתו של הנסיך, מחנכיו ומשגיחיו, מיום שעקרה חצ־המלכות למוף אשר בקרבת גושן ארץ־העבדים.

על כן אחזה אימת־מות את המפקח־הסריס, שבצאתו לרכוב עם הנסיך לשפת היאור בבוקר, ראה כי הנסיך הצעיר נותן דרור לסוסו, ותחת לרכוב לעבר היאור, כדרכו בוקר־בוקר, הטה את סוסו הצדה ודהר במלוא כוחו לעבר הדלתה בואכה ארץ גושן. על גופו העירום, הלבן, כבד־הבשרים של הסריס, בצבצו ועלו אִגלי פחד, שהיו נראים עתה, לעין השמש, כמרגליות, ראשו המגולח הבהיק בקרני השמש — ובכל מאמצי כוח שהיה בו דפק את סוסו להדביק את הנסיך החומק בשעטה.

— בן רע, בשר מבשרו, בן איזיס, רוח הורוס, עצור נא, עצור נא, עצור נא! — סרא הסריס באימת מות וסוף־סוף עלה בידו להדביק את הנסיך.

— הפצתי לצאת לציד בביצות הדלתה, אומרים כי הארץ מלאה עופות.

— בשם אמך, בן רע, רוח האלים, אל תלך שמה. הדלתה סגורה בפניך, ילד־האלים הורוס, בעבותות האיסור.

— מדוע? — שאל הנסיך מתוך התרגשות, וכמו תמיד, כשגבר עליו רגשו, ניתקו המלים מפיו בכבדות, ופניו היפים, על אף־הנשר המחודד, הדומים לפני האל הורוס, אשר היו חמים מזהרה, הסמיקו עוד יותר במבוכתו.

— אתה אשר קנית חכמה מפי האל הכל־יודע תות, אשר החיש לך מזור מפצעי דודך האל סת, הלא ידעת כי אמך, בת רע, מצאתך — כמצוא איזיס את הורוס — צף על פני ביצות הדלתה, כגוייתו המתה של אביך האציל, אל המתים, אוזיריס, אשר דודך הרע, האל סת, המיתו בקנאתו לאמך איזיס. שם יארוך לך דודך סת, אשר אתה תילחם בו מלחמת־עולם לנקום את נקמת אביך.

הנסיך הצעיר ידע כי המצרים מאמינים שהוא גלגולו של האל הורוס, אמו, בת רעמסס, הפיצה אמונה זו בשל הנסיבות הזרות והמוזרות שבהן מצאתו בינקותו. ואולם הנסיך ידע כי אמת דיברו שונאיו מן הכהנים: כי בן אמה עבריה הוא מארץ גושן, אשר מילטתו מגזירת פרעה הקדום להשליך את ילדי ישראל היאורה, בשלחה אותו כתיבה על פני המים, אשר אז מצאתו בת פרעה, ואף זאת ידע כי בן הוא למשפחה רבתי־יחש הנמנית עם שומרי מורשת שבטו. כל זאת שמע מאמו הורתה, שהיתה לו למינקת, ובהניקה אותו נטעה בלבו את הרצון שלא לשכוח את מחצבתו. רך היה מכדי לזכור גם את פני אמו, ומה גם את דבריה, כי לא ראה עוד את בני בית אביו, מיום שהחזיר את המינקת אל בית פרעה, ואולם המשפחה קיימה את הקשר על ידי שליח מיוחד, היא אחותו, אשר הצליחה לחדור לחצר פרעה המסוגרת בדרכים מדרכים שונות.

גם הקלצו זאת הפעם מהשגחת בן־לוייתו לא היה משום שגברה עליו תשוקת הצייד. הוא חפץ, ולו אך פעם אחת, לפקוד את חבל העבדים ולראות את אחיו, בוני העיר פיתום, לא הרחק ממקום הצייד, ואולי תשחק לו השעה ויראה את בני משפחתו, את אמו, את אביו, את אחיו, אשר לא ראה משנות ילדותו ורק על קיומם ידע מפי אחותו.

ידוע ידע כי הנערה הגבוהה והשחורה, הלבושה כאורה נערת־כפר מצרית, העומדת לעתים קרובות אצל שער חצר פרעה, אחותו היא. היא מהכה לצאתו, מעיפה בו מבטיה, כשאנייה יכולה להתקרב אליו, וגם עתה, כשהוא רוכב אל עיר העבדים מן הסתם היא רצה אי־שם

אחרי סוסו. הוא לא ראה אותה, אך היה לו הרגש כאילו מבטח נח על כתפיו, על גבו, לילות ארוכים על משכבו הגה בתכניתו. הוא ידע כי מאות עינים שומרות כל צעד מצעדיו. על כן מיהר להסתייע באפשרות זו שבאה לידו, להריץ את סוסו בואכה גושן. הוא ידע, כי הדבר לא יעלה בידו בנקל. בן-לוי, אף על פי שהיה רק משרתו הכפוף לו, היתה לו מידי הכהנים הסמכות לקרוא לעזרה ולהחזיר את הנסיך לחצר המלך, ולו בחזקתה. הוא ביקש לו איפוא תחבולה חריפה כדי לקנות את לב המפקח לתכניתו. עלה על לבו הרעיון להשתמש ברגש-ההערצה שרווחש השומר לאדוניו ולהשתלט עליו בדרך זה.

— היודעים כהני מצרים, כי אך לי לבדי, לילדה של איזיס, מכל ילדי פרעה, נמסר לחס-הסתרים אשר לרע, אשר אמי איזיס הוציאה מפיו, עת שכב על ערש דוי, והיא עשתה בכשפיה ותרעילהו בריר הנוזל מפיו? כל שערי הלילה פתוחים לפני, על ידי אור הלכנה אני חודר לכל הנסתרות, ובכוח השם המפורש של רע יכול אני לעשות נפלאות.

בן-לוי, כמעט נפל מעל סוסו. ראשו הגדול זע וגופו התנודד, כאילו חישב לנפול — ואמנם נפל. נשתמח וכבש פניו בקרקע לרגלי סוסו של הנסיך משה.

— קום ועמוד לפני! — אמר לו הנסיך בקול מצווה.

המפקח קם, ראשו מורכן לארץ, ולא העז להביט בפני הנסיך. מדמה היה כי קרני האל רע, בצאתו בבוקר על פני הרקיע ובהטילו אותו על פני גלי היאור, שופעות ויוצאות מפניו של הנסיך. הוא חש בלהט הקרנים על גופו.

ואמנם חלה תמורה בפניו של הנסיך בדבריו. את דבריו, הקרנים לא יצאו מפניו אלא מעיניו. כשני מוקדים היו, ואור-החשמל ששפע מהן היה כלהט המכות המצוות אשר לחצים הנוגעים בבשר החי. שנינות המבט נתגלגלה בצליל הקול אשר הכה כקורנס על הראש.

— בן רע, בשר מבשרו — עמד לפניו המפקח, מרטיט כעלה, כולו פחד שעוד דיבור אחד מפי האל והארץ תפצה פיה ותבלענו. — מה תצוה? — גמגם המפקח.

— שב על סוסך ורכבת אחרי, ואשר תראה, ואשר תשמע, ייטמן בקבר לבך.

— כדברייך, בן רע, בשר מבשרו.

אך כשישב המפקח על סוסו, לא יכול לזוז ממקומו, כאילו קפאו תחתיהם הסוס ורכבו.

— מדוע לא תרכב אחרי? — שאל קול משה, קול נגיד, כקודם.

המפקח היה מרטיט ועצמותיו רוחפות. בעיניו ראה את המות, אשר האל יביא עליו אך יפצה פיו. אף על פי כן לא זו, ברעדה מלמל:

— בן רע, איך אעזוב את שפת היאור, והסופר כתב בנשתנן: „שני סוסים לנסיך ולמלוך

אל שפת היאור“?

בת-צחוק רכה חלפה על שפתיו הענוגות של הנסיך. „עזה ממות עבדות“ חשב.

— שם בנשתנן ייכתב עתה בחרט אש: „שני סוסים לנסיך משה ולמלוך — אל ארץ

גושן“, אמר הנסיך.

מעתה אפשר היה לו למפקח לזוז ממקומו, כאילו נמסר אסורי המשמעת המצרית בהם

היה כבול.

ככל אשר תקיף העין, ראה הנסיך לפניו אדמת מישור רחבה, אדומה וטובענית. השדה

היה מכוסה שורות פועלים עירומים, שרשרות שרשרות, אשר נעו בקצב ריתמי מדוד. לא

היתה כאן עבודת יחידים, אלא צבת בצבת עשויה, מלאכת-עבודה אחת משולבת במשנה,

עובד אחד תלוי בחברו, מן הביצות שחרבו, שהיו מוטלות נוקשות ברהטיהן, נשתלשלו והלכו

שרשרות של פועלים, שעמסו על גבם אסלים ובהם תלויים שני סלים שווים במשקל. העומסים

הגישו את הסלים ובהם החמר, אל מקום הפריקה. שם חיכו להם הדורכים. הדורכים עזרו במלאכת הפריקה. הבוחשים בחשו את החמר בתבן, והדורכים עמדו בטיט, גופס עירום למחצה, ולשו את החומר הדביק ברגליהם. ממקום שעמדו הלשים סחבו סבלים אחרים את החומר הנלוש בסלים על שכמיהם ופרקוהו ליד עושי-הלבנים. הללו לשו בידים זריזות את החמר בתבנית לבנים גדולות. עבדים עירומים אחרים ערכו את הלבנים שורות שורות, וריוח שמו בין לבנה ללבנה, כדי שתתיבשנה בשמש.

בקצה השלשלת עמד קיר גבוה ומרובע ששימש למידה. שני הפועלים האחרונים הניחו ליד הקיר את הלבנים החדשות. ובקצה הקיר ישב, מעשה אמנות, על ברכיו, סופר וכתב על לוח חמר את הלבנים הנפרקות. לעת ערב היה שטח הקיר צריך להתמלא לבנים. נשאר מקום פנוי, סימן ששרשרת העבדים פיגרה, ולמי חסרונה נענשה.

הסופר בקצה הקיר היה מצרי, כעדות ראשו וזקנו המגולחים. המטפחת אשר כיסתה את ערותו היתה עשויה אטון מובחר, ומקושרת היתה ברפיון, כסיגר, גופו העירום היה שחור, כשחור-כושי, גבו רחב וזרועותיו בעלות שרירים.

העבדים היו בני שם. העידו בהם זקניהם השחורים הקצרים, הפאות היורדות לקצתם על לחיהם. גם הם היו עירומים, אך כסות-ערוותם היתה עשויה שק, אותה חגרו למתניהם לא כקישוט, על גדיליו המשוררים, כבני מצרים, אלא כדי לכסות את ערוותם, שעל כן לא עטו אותה ברפיון, אלא הידקוה בחבלים. מגופותיהם הכחושים, מוזי רעב וחום, בלטו עצמות הצלעות והגב. עורם השחור משופן הבהיק עתה, בקרני השמש הלהטות. כנחושת, וזיעתם השתפכה שלוליות שלוליות. פניהם היו אילמים ודאוגים, ושפתיהם הדוקות היטב; אך עיניהם הקרינו מתוך פניהם העקשניים, על אפיהם הארוכים והכפופים, אור יוקד כאילו היו יורים בחיציראש את כל מרירות הצער והחומה שנצברו בחובם. את מלאכתם עשו בשתיקה, כשהם צועדים בקצב כבד תחת השבטים קלועי-האזוב אשר בידי שני השוטרים העברים המלוים אותם במצעד-העבדים שלהם.

לא נתמלאה מתכונת הלבנים, היתה האחריות מוטלת לא על הפועל היחיד, אלא על השרשרת כולה; ענשה היה עבודת לילה ארוכה ומנות מזון מוקטנות. על כן העמידו שוטרים עברים — לסרהב באחיהם ולמסור דין-וחשבון לסופר. השוטר היה אחראי בפני הנוגש, הנוגש בפני שר המלאכה.

כך נשתלשלה כשפיפון שרשרת העבדים במצרים — עד לכס פרעה.

בכל אשר הביט הנסיך, ראה את שרשרת העבדים, שנאחזו ונשתרגו זו בזו, כאילו מלאה הארץ אותם. שחוזים, ערומים, מדובללי שיער, בוססו ברגליהם בשוחות הטיט, כשהורגלה בהם העין, התחילה מבחינה בפרטים המיוחדים של העבודה. לא הכל לשו בטיט, לא כולם עשו לבנים — היו שרשרות עבדים אשר היו רתומים בגופותיהם בלולאות חבלים בזה אחר זה. השרשרת הארוכה של גופות כהים ומבהיקים היתה כעין חית-בלהות שלולה, ולה שפע גויות ושפע ידים ורגלים, שהיתה ננערת בכל רגליה ומושכת אחריה בכל גויותיה אבן כבדה, אשר אליה היתה קשורה. על האבן ישב סופר מצרי, בהנף מטה היה נותן אות.

תחילה היה דומה עליו על משה כי שרשרות העבדים העושים בלבנים ואלה הסוחבים את האבנים, אינם אנשים יחידים, אלא חוטים חוטים של נמלים הנמשכים על פני דרך, או צבים ארוכים מרובי רגלים הנוחלים על פני חולות מדבר לזהטים. אך ככל שהרבה להביט, כן הבחינה עיניו פנים בודדות מתוך עיסת גופות העבדים. עינו התחילה תופסת יחידים בעלי ראשים, גופות, ידים ורגלים משלהם. עינים התחילו מאירות מתוך המון הגופות ולהן מבטים,

דעות ותביעות משלהן; עינים שהיו יוקדות מתוך שחור הפנים וסבך השיער העבות באש כהה. מאיימות במבטים מבשרי־רע; עינים אחרות, כבירות, נכנעות, הביטו בשיון־נפש נכחן; עינים שהיו מביטות לצדדים, כחמורים שנתעקשו, עמדו מלכת והרי הם סובלים כל מיני עיגוים ואינם זזים ממקומם.

יש שראה והנה גופות מזדקרים בשורות העבדים, מתמתחים, ועומדים על עמדם. על גבם, באלם עקשני, סבלו את צליפות השוטרים הלוהטות, עד שנפלו תחת יד נוגשיהם. אז הוציאו מתוך הרייתמה וגרפו אותם הצדה, כשרצים, בחול. ראה והנה גופות אחרים בועטים ונחלצים מן הרייתמה ומנסים להרים ידים על מעניהם. אך הרוב נשאו בעול, במכות הקשות, מתוך אלם ואור־רות של חיה.

לפתע השגית משה שידי רועדות. רעד אחוז כאילו היה בתוך סערה. לבו נתמלא מרירות. הוא ידע כי אחד מהם הוא, כי נולד בתוכם, כי אביו ואמו, אחיו ואחותו מצויים ביניהם, ובשלהם ובגללם נסתכן ועל אפו של פרעה בא לראות בסבלותם. יתרה מזו, הוא בא אליהם, כי מועדה היתה לו: משהו ממתין לו בזה המקום אשר יביאו אל משפחתו. אך עתה, למראה שרשרות העבדים, אי אפשר היה לחזור ולמצוא את הקשר בינו לבינם. האלה אחיו? לא, עבדים הם אלה והוא נסיך לבית פרעה. נתמלא זעף על עצמו בשל אותה זרות, ואף אותו בות, שהיו בלבו עליהם. נתערבבו רגשותיו, אש קדושה יקדה בו. ידיו רעדו מכעס. גדול היה זעמו גם על השוטרים והנוגשים, על כל זה המשטר של פרעה, גם על העבדים גופם. „עבדים עבדים, עבדים — מה לי ולהם?”

הנה הביט וראה משהו. מרחוק ראת להקת נשים יושבות על הארץ ועמן סלי מזון וכדי מים. עוד מעט וראה שרשרת עבדים אשר הותרה ושולחה. הגברים, תשושים ומעונים, גופותיהם נוצצים מזיעה ומשולוליות דם, אשר פתחו הצליפות בגדיהם הנפוחים, שירכו רגליהם, כל עוד רוחם בם, למקום מושבן של הנשים.

הנשים ננערו ממקומן, רצו לקראת הגברים אשר העול הוסר מעליהם. חיבקו את הגברים ברוך, ניגבו בידיהן את הזיעה מפניהם. הסירו מטפחות מעל ראשן ונתנו אותן על ראשי הגברים, לסוך עליהם מקרני השמש הצולפות, וסייעו בידיהם לבוא אל מקום המנוחה. קצתן של הנשים נטלו ראשי בעליהן בחיקן, ניגבו את הזיעה בלשונן, נתנו להם מים מן הכדים, ודיברו אליהם בעיניהן הנוצצות, מעולפות. מתוך הפנים השחורים.

לאזני משה הגיעו דברי הנחמה, אשר זעקו מתוך עיניהן, צואריהן ופיותיהן של הנשים. הן נשקו את שלוליות הרם על גופות העבדים, וסככו עליהם בגופותיהן מפני להט היום. רוך הנשים נגע עד לב משה. לא הבין מה הדבר. נוגש עמד על העבדים ממתין, כפי הנראה, לסיומה של שעת המנוחה. הוא שאל את הנוגש:

— מי אלה הנשים?

— אלה נשי העבדים, יוצאות אליהם בשעת המנוחה, מביאות להם אוכל.

— היש לעבדים משפחות? — שאל משה.

— העבדים העברים מחזיקים במשפחותיהם. ככל אשר נסינו לעקורם מחוג משפחותיהם ולערבב את נשותיהם, לא עלה הדבר בידינו. הנשים העבריות מכירות בבעליהן ודבקות בהם. משה עמד בדרך הילוכו. אושר גדול מילא לבו. בעינים ערות ופנים שהוארו התבונן במשפחות העבריות.

„עבדים שמכירים משפחותיהם לא עבדים המה”, אמר לנפשו. אך החלטתו עוד הבעירה את כעסו. עצמותיו התלקחו עתה באש שניצתה בלבו.

עתה הרגיש בזוג עינים צעירות. הוא הכיר למי העינים. הן היו לאשה צעירה, התולכת אחריו זה חדשים ושנים, כמו שומרת היא את צעדיה. ממתונה לו בצל העמודים לפני ארמון פרעה. לפרקים, כשהוא יוצא בבוקר מן הארמון, בלויית מחנכו, רואה הוא אותה עומדת וממתונה לו. היא אשר בגללה ערב נפשו לצאת אל העבדים. זה לא כבר מצאתו ומשכתו ברמיזה לקרן־זוית. מפה לאזון מסרה לו דבר זה שחש, ואף קלטה אזנו באקראי, אך לא רצה להתאמין, כי אמנם חיה משפחתו עד היום ויושבת בקרב העבדים העברים בגושן. היא גלתה את אזנו כי אחיה הוא והיא אחותו, מרים.

הוא נשא עיניו והכירה. היא עמדה בתוך להקת הנשים שהיו מגפפות ומפייסות את בעליהן, והתבוננה בערנות יתרה בו במשה, מנסה להבחין איך פועל עליו מראה עיניו. התבוננה בו, והרגשות אשר השתתפותו בגורל העבדים עוררו בה ריצדו באושר וברחמים על פניה השזופים, הארוכים והכחוסים.

משה הביט על סביבו וראה את מלוו. הסריס, ששמר צעדיו כל הזמן, נתעלם לרגע בתוך המון העבדים הנחים עם נשותיהם. קפץ משה, אשר התשוקה לראות את הוריו נתנה בו עוז חדש, לחץ את ידה להכאיב ואמר כבועם:

— מהרי והביאיני אל הורי!

האשה חמקה מתוך ההמון ומשה חש אחריה בצעדים מזורזים.

— מאין ידעת כי אבוא היום?

— חכיתי לבואך יום יום. ידעתי כי תבוא.

משה לא דיבר עוד דבר וחש אתרית.

ב

מאחרי ככר הבניה השתרע מחנה העבדים. אוהלים אוהלים ניטו סביב, עשויים קני חיורן מכוסים ענפי דקל ומחצלות קלועות אזור. כל חיי המחנה היו בחוץ, כי רוב האוהלים היו פתוחים, ורק מקצתם היו בעלי יריעות של ענפים קלועים.

תנועה רבה היתה במחנה. נשים עבדו את גינותיהן בקרבת האוהלים, אחרות עסקו במלאכת הבית, בהכנת תבשילין על מזבחות־אבן שהעלו עשן, נשאו כדי מים על ראשן באסל, וטחנו שבלים בין אבני הריחים.

משה נתעכב ליד האוהלים, בלי שים לב למרים שהראתה את קוצר־רוחה בעמדה כל אימת שעמד הוא. הוא התבונן בחיים, בעבודה השוקקת סביב, הרבה טף ראה במחנה גדולים וקטנים, וכבר השגיח בדבר זה, שהרוב היו ילדות; לא ראה כמעט ילד, והוא ידע טעמו של דבר. לפתע שמע קול צעקה. הוא הפך ראשו וראה אס, גדולה וחסונה, שדיה ארוכים ומדולדלים, נאבקה ונפתלת עם שוטרים מצרים, בידיה הגרומות החזיקה שני תינוקות מבוהלים שהתרסקו על גופה, ובעיניה המאיימות, פיה הפעור ושערה הפרוע נלחמה בשני גברים חזקים שביקשו להוציא את הילדים מידיה.

נשים אחרות הניחו את מלאכתן ליד האהלים ובאו להגן על האם. פרץ קרב בין הנשים והשוטרים. הסף צווחה, והאם תקעה שיניה בזרועו החשופה של שוטר, שהילד כבר היה בידו. השוטר האחר תקע את פגיונו הקצר, שתלש מאזורה, בתינוק שהאם עוד אימצתו אל חזה. זרם דם קילח וכיסה את האם והשוטר כאחת. האם נחלשה עתה. גיפפה את התינוק הפצוע לסוכך על הפצע בגופה. השוטרים נסתייעו בשעת־הכזשר, חטפו את התינוק האחר מידיה ועזבו את האם לנפשה עם הילד המת אשר נפל על זרועותיה.

חימה התלקחה בו במשה. פניו החזירו. שפתיו רעדו. ידו גיששה אחר הפגיון התחוב באוזרו. אך בטרם שלפו חש בידה של מרים שלחצה ועיכבה ידו.

— התבונן, וראה, דום — אמרה.

— מי הם? — שאל משה, אף על פי שידע משהו.

— שוטרי פרעה. הם באו לבקש את הזכרים אשר האמהות העבריות מצפינות אותן.

— כן, יודע אני — השיב משה חרש.

מרים נטלתו בידו והוליכתו.

הלכו בשתיקה עד שהגיעו למקום שהבקתות והאווהלים לא היו עוד מכסה דקלים על ארבעה מוטות, אלא עשויים חמר של היאור והגגות קלועים ענפי חומר. גם הגינות שליד הבתים היו מותקנות בסדר משופר יותר, ורועות היו קטניות ושעורים בערוגות ערוכות יפהיפה. ליד כמה מן הבתים היו בריכות, שקיבלו מימיהן מגיאות היאור, ובהן צפו אווזים ושאר מיני עופות. מרים הביאתו אל אחד הבתים העשויים קני חיזרן, מאחורי חורש של חיזרן, ובפתח הבית, שיריעה האהילה עליו, המתינה משפחה בת שלושה.

— זה אביך עמרם, זאת אמך יוכבד וזה אחיך אהרן — אמרה מרים.

מבטו של משה נפל על פני אמו ולא מש עוד. פני האם היו חרושים קמטים וחריצים על גבי עור שזוף ומזהרעמל, צווארה גבוה ותפוח. הביטה בו באישונים לבנים, שחוטי דם מתוחים בתוכם, היושבים בפתחי עינים אדומים. מעוצר רגש נתעקמו שפתיה התפוחות, ומשה ראה את ידיה היגעות, החבוקות ביאוש, הביט על רגליה היחפות ובהזנותיהן המעוקמות כשרשים. חום עברו, ובעד רקמת עב ענן הכיר את פני שחר ילדותו, והוא עולל על שדיה.

השח ראשו לפניו וחיבקה בידיו, דבר אשר האם עצמה לא הרחיבה בנפשה לעשות.

— מי אתם? מאין תבואו? מה מחצבתכם? — פתה הנסיך בגמגום, אחר חילופי הברכות.

— עברים ניקרא, ובנים אנו לאברהם אבינו אשר בא מעבר הנהר, אך ניקרא גם

ישראל, על שם אחד מאבותינו אשר הביאנו הלום, למצרים. באנו מן הארצות השוכנות מעבר המדבר הזה וקוה נקוה כי הרוח אשר נגלה לאבותינו ישיבנו שמה בבוא היום.

— וכיצד הגעתם למצרים?

— אביו של אחד משבטינו היה מושל במצרים. אחריו באו שאר האבות של שבטינו.

לא כעבדים באנו. אבותינו היו להם פה עושר ונכסים, עד שגברו עליהם המצרים ויתנום לעבדים.

משה הביט בפניו של האיש הצעיר אשר דיבר אליו. אחיו אהרן אדם גבוה היה, יפה קומה, זקן שחור וגזוז ישרות, נוסח סורית, הקיף את פניו המארכים. שער ראשו תלוי היה תלתלים תלתלים כמנהג אנשי חצר פרעה אף משוח היה בשמן. לבושו לא היה לבוש העבד — אזוריכסות קצר המכסה את הערווה — כי האיש הצעיר היה לבוש בגד בד לבן, מעוטר פסי שחור ותכלת, שכיסה את גופו מצוארו ועד סנדליו. משה השגיח, שאחיו מדבר אליו בלשון משכילי מצרים, ולא באחת מלשונות בני־שם שבפי העבדים.

— ולמה זה לא תעשו במלאכה עם העבדים? — תמה משה. — התעלו מס בעבודה אחרת?

— לשבטנו הזכות מדור דור להיות פטור מעבודת־עבדים, כי חלקנו בין שומרי המורשה

והמשפט של שבטינו.

— המכיר פרעה בזכות שבטכם?

— זכות שבטנו כתובה בספרי המשפט אשר למצרים ומקודשת במורשת פרעה. על זכות

שבטנו עמדנו בו ביום שפרעה הטיל עלינו את עולו.

— אם פרעה מכיר בכם כשבט כהנים ושומרי־משפט, הלא הכיר בזאת כי כל שבטיכם

לא עבדים והמה כי עבדים אין להם כהנים. במצרים רק לאנשים שקורא להם דרור הצדקה לעבוד את אלהיהם ולהתפלל אליהם. הובר אסור על העבדים; עבדים אין להם אלים.

— יודעים אנו — השיב אהרן — וזה המופת אשר בידנו כי עבדותנו לא על אדני המשפט המצרי נוסדה. לא באנו לארץ כשבויי מלחמה, באנו כאנשים חפשים, לבקשת פרעה. על כן שוקדים אנו ושומרים על זכות שבטי הכהנים והלויים. שומרים אנו ומונים הולדת ילדינו. כל ילד אשר יולד יפקד על שבט אבותיו. אף שומרים אנו טהרת משפחותינו.

— כל ילד? הוש אשר יולדו ילדים ולא יגזלו אותם שוטרי פרעה? — שאל משה.

— יש לנו מקומות סתר ותעלות אשר חפרנו במדבר, שם נצפין את ילדינו מעיני מפקחי פרעה. שם תגדלנה אותם המילדות והאומנות העבריות. אחותך מרים היא אחת מהן. עד אשר יגדלו הילדים וזקנינו ינחילו להם את מורשת שבטינו וחוקיהם. אז נוציאם ונערבם עם בני משפחותיהם, איש לפי שבטו. לפעמים יכירו אותם נוגשי פרעה, כי ילדים המה אשר גדלו והיו לאנשים, ולא במסרו לשוטרים בשעת הולדם. אז יקחו את הנער וישקעוהו בין הלבנים ויחנקוהו בקיר הבנין. אך לעתים קרובות יעלה בידנו לשחד את הנוגשים והסופרים והם מעלימים עין מן העבדים החדשים הנוספים עלינו.

— ולמה זה תעשו כן? הלמען היות עבדים כל הימים?

— תור חירותנו יגיע. על כן שלחנו לקרוא לך, אחי. אביך ואמך, ככל שבטי ישראל, מצפים לאות מהאלהים, כי עת העבדות תמה ושעת הגאולה קרובה.

— ומאין תדעו זאת?

— זקנינו שומרי המורשה חישבו ומצאו כי עוד מעט ייתמו ארבע מאות השנה אשר נהיה עבדים כאשר אמר אלוהי אבותינו לאברהם אבינו בכרתו עמו ברית.

— הכרתו האלים ברית אמונים עם אבינו גם בעבורנו?

— לא האלים, כי אל חי ויחיד השליט בתכל ומלואה.

— אל חי ויחיד? גם במצרים חפץ פרעה להמיר את כל האלים באל יחיד. על כן הורידוהו

מכסאו והמיתוהו. מצרים אוהבת אלים מתים, ולא חיים — אמר משה.

— יודע אני, — השיב אהרן, — אלוהי אבותינו לא אל חי ונעלם הוא. כאל אשר חפץ

בו פרעה. כי אלהינו הוא האל החי והיחיד אשר לאברהם, יצחק ויעקב.

— מה שם ייקרא לו? — שאל משה.

— מה יתן ומה יוסיף לו שמו? איש לא יוכל לעשות בכשפיו לאלהינו כאשר עשתה

איזיס לאל רע — אמר אהרן.

— מאין לך אלה?

— ספרי הכהנים אשר למצרים לא זרים הם לי.

— כן, ראיתי כי יודע אתה את דתי כהני מצרים, — אמר משה. — לא, לא לשמו אשאל.

אך זאת אשאל אם האל אל נודע הוא.

— הוא נודע לנו על ידי אבותינו.

— ואיך קיבלתם זאת?

— מורשתנו, מנהגי אבותינו, ואמונתנו, במסרים מדור לדור על ידי זקני העם.

— מי הם?

— אלה זקני ישראל, מן הלויים, אשר גם אתה מתיחס עליהם. הם נבחרים על ידי בני

שבטנו, נבדלים הם מכל השאר, יושבים באהלי-מעורות אשר בנינו להם, שם יהגו במורשה אשר נמסרה לנו, והם שומריה בטהרתה. הם יודעים את דברי ימי אבותינו, ואת הברית אשר כרת

האלהים עם אבינו. גם את שם אלהינו אולי ידעו, אך ישמרוהו בסוד. כי אסור עלינו להגות את השם.

— הוליכני אליהם, אחי אהרן. חפצתי לדעת את כל אשר אוכל ואורשה לדעת על מחצבתי, על חיי האבות, על מורשתנו.

— התאבה להשאר עמנו?

— כמובן חפצתי לצפות לגאולה אשר הבטיח האלהים לאבינו.

— ולהמיר את ארמון פרעה בביתנו הדל במחנה העבדים? — שאלה האם.

— האם לא עניי ועבדתי הם כעניכם ועבדותכם? — אמר משה ופסע פסיעה לקראת אמו. נטל ידה והתבונן בהן. ידיהן של כל האמהות העבריות, שגולו את ילדיהן, כאילו הוצקו בדפוס אצבעותיה המעוקמות, אשר זעקו לאלהים מעוצר כאב. הוא הגיש את הידים אל שפתיו. — סכנה צפויה לך אם תישאר בתוכנו.

— האם לא היתה סכנה צפויה לי כאשר רפדתיני בתיבה ותתניני על היאור? אך אלהי אבותינו הצילני.

— אודך, אלהי אבותי, אשר קשרת לבב בני לדבקה בך בנכר, בבית פרעה — המלים יצאו בכבדות מפי עמרם אשר נשא ידיו לשמים.

— משה אחי, הלא שכחת כי עבדים אנחנו. איך תשב עמנו אחרי שבתך בבית פרעה? — שאל אהרן.

— חפשים אתם פה ממני בבית פרעה — השיב משה.

בני המשפחה נשתתקו אחר הדברים האלה.

— האין לב בת פרעה טוב עליך, ילדי? — שאלה האם דאוגה.

— אמי בתי יקרה לי כמוך, אמי יוכבד. האם לא כבנה טיפחתני? וכמה פעמים גוננה עלי מרע ומילטתני ממות?

אהרן, האח הבכור, ומרים אחותו תמהו לשמע הדברים. האם, ככל שהכאיב אותה שמע דבקותו באם אחרת, השיבה:

— היא אשר משתה אותך מן המים ותקרא לך בשמך משה, והיא אשר נתנה לי, לאמך, להיניקך, ותאמץ אותך לבן.

— אף גוננה עלי, כלביאה תגונן גוריה, מפני בנקנכוס. הכהן הגדול — אמר משה.

— אם טוב על אחי משה, ואם ישאו דברי חן באוזני אחי אהרן, הנני ואמרתי כי לא טוב הדבר אשר יעזוב אחי משה את בית פרעה לפתע פתאום, בלי דעת אמו, בת פרעה. צעדיו נשמרים בבית פרעה, והיה כי ימצאו כי נעלמו עקבותיו, ישלחו שוטרים ונוגשים לבקשו, ולבנקנכוס מרגלים בגושן. וכי יבואו לבקשו בתוכנו ימצאו גם את הילדים אשר נצפין במערות המדבר, ואז יקומו וימיתו את האמהות על בגיהן, על כן עצתי, כי ישוב הנסיך אל בית פרעה ויגלה אוזן בת פרעה, כי מצא את אמו ואת אביו ויש את גפשו לשבת עמם ימים. לב בת פרעה טוב על אחי משה, והיא תתנו לעשות את אשר יחפוץ לבו אף תשמרנו מאויביו, כאשר היה עד היום — אמרה מרים.

משה נפרד מעל אביו ואמו, אחיו ואחותו, גיפסם ונשקם ובכה על צוארם. אחר חזר לפיתום, שם מצא את בן־לויתו ושומרו מחכה לו. הוא וסוסיו, במקום אשר עזבו שם.

משה רכב וקרב אל העמק הטובעני מאחרי גושן, והמוני כנפים נבהלות סביבו פתאום, כנפי עופות אשר שעט סוסו החרידה מתוך הביצה. היום העריב והשמש שקעה באודם, כנהר בוער, מאחרי עצי החיזון הבודדים, שעמדו כמנפות גבוהות על אי קטן ובודד. לפתע חש

כי משהו מתוּפף על חזהו. שלח בחפזה ידו ונגע ביונה נפחדה, שבאה אליו ביעף כמבקשת מחסה. משה לא ידע מה תבקש היונה, אך הכניסה, מכל מקום, לבין שולי חלוקו וגיפפה על מחשוף חזהו. רק עתה הרגיש מריטה יוקדת בזרועו. הפך ראשו וראה בו פרא, עיניו רעות, תוקף את זרועו במקורו החד.

משה חייר, פשט ידו אל הבז התוקפו ואמר כמו לנפשו:

— עוף, עוף, הרי לך זרועי, אך את היונה לא אסגיר לידך.

והוא אימץ את הצפור הרועדת אל חזהו העולה ויורד. כי היונה היתה לו לאות.

ג

„הנני האל אטום, הנני אשר לבדו.

הנני האל רע בראשית צמיחתו“.

פירוש:

„האל הגדול אשר ברא את עצמו, הוא המים, זה ים השמים, אבי האלים“.

משחר ילדותו, מיום שהובא לבית פרעה, הגה משה באמרי הכהנים, שם נאמר כי

השמש הוא האל רע, אשר ברא את כל הנמצא: „מענינו יצא מין האדם, ומפיו יצאו האלים“.

שנו עמו וחזרו ושנו כי רע הוא אלהי השמש, אלהי מצרים, ופרעה הוא התגלמותו,

„בשר מבשרו“, לימדוהו לשיר מזמורים מפוארים על רע:

„אתה רחוק וקרניך על הארץ.

כי תשקע במערב,

ואפלה כמות האדמה.

אתה תשמור את הבן בבטן אמו,

אתה תרגיענו לבל יבכה.

אתה המינקת ברחם האם“.

כל פסוק ופסוק ופירושו בצדו, והתלמיד חייב לחזור עליו: „רע אשר ברא את

שמו בעצמו“.

והרי האל רע השפיע מאורו וחומו לא על שתי ארצות מצרים בלבד, אלא על כל

הארצות. הוא הוציא את הלחם והירק מן האדמה, הפריח את האילנות — לא רק בארצות שעל

שפת היאור, אלא במלוא תבל. והרי קרניו מחממות אוהב ואויב כאחד, והשמש הן לא שקעה

אחרי מות פרעה. ולא אספה נגהה מעיני האויב, בשעה שפרעה נלחם עם עם זר, היתכן כי

רע הוא בורא העולם, אם אנוס הוא, כירח וככוכבים, לזרוח ולשקוע בעתו היעודה? היתכן כי

בורא העולם הוא, אם כפוף הוא לחוק אשר שם אחר למענו? איזים יש לה שליטה עליו בזכות

השם שהוציאה מפיו בערמה. ומלבד רע, הן יש עוד אלים ואלות המקנאים איש ברעהו, נלחמים

איש ברעהו, מרעילים איש את רעהו.

ואף על פי כן, בכל היוחסין מקדישים ומעריצים את השמש ואת האור, סגדו המצרים

ללילה ולמות. צלו השחור של האל האדיר אוזיריס, אשר כל פרעה, בשבוקו חיים לכל חי, בא

תחת ממשלתו, כיסה את עין השמש במצרים. כל פרעה, כל פקיד גבוה, כל כהן — כל השאר

לא נחשבו — התקין עצמו כל ימי חייו למותו, היה מכין את קברו, את חָרְמוֹ, חוצב לו קבר

נסלע, או מכין את המטפחות והאבנטים, הבשמים והשמנים, היינות והשיכר, הלחם, הרהיטים

והעגלה אשר יקח עמו אל קברו, רבבות עבדים סיתתו סלעים, סחבו אבנים, ועוד אלפים

בנו את הקרמים, מהנדסים, ארדיכלים, סופרים, פסלים, מחוללים, לודרים, יודעי־נגן, חרשי־

עץ — כולם עבדו. הכינו את הקברים, את כסות החנוטים, ואת הכלים אשר יקח המת לקברו. אוזירים, מלך הנצח, שליט העולם התחתון, היה כביר־כוח כמו רע. מקדשיו תפסו שכונות שכונות בנא־אמון, ובמוף. רבבות עבדים עבדו את השדות השייכים למקדשים, ואחרים שמרו את המוצרים באסמים ובמזוים הרבים אשר סביבם. הוא, האל אוזיריס, כמו רע־אמון, היו לו לא רק כהניו, אלא גם זמרותיו, הרמונו, ואף אשתו — בין החיים.

משה, אשר בת פרעה מצאתו בתיבה על פני היאור ואימצתו לבן, שנא גם את רע, אל השמש, גם את אוזיריס, אל הלילה והמות. אנשי חצר פרעה ידעו כולם, כי הילד העזוב, אשר בת פרעה אמרה כי מצאה אותו, כמצוא איזיס את בנה הורוס, בביצות הדלתה, מילדי העברים הוא. וטבעו העברי הוא אשר התמרד באלי מצרים משחר ילדותו. שנאתו לאוזיריס, אל המות, אשר אמו ביקשה לחנכו דוקא ככהן שלו, עלתה על שנאתו לאלים אחרים. הוא שנא את המות, ושנאתו לאלים, ובעיקר לפולחן המות, הטביעה חותם קיים באפיו והשפיעה על כל מהלך חייו.

אמו, בת פרעה, היתה לא רק כוהנת לאוזיריס, אלא כהתגלמותה של איזיס. ראתה את עצמה, גם הוכרה ברבים, כאשת האל ושומרת הרמון נשיו. עם ההרמון הזה נמנו גשות גדולי הפקידים וגשות הכהנים. מלאכתן היתה לפרוט על נבליהן לפני האל, לחולל לפניו ולסייע בידי האלה איזיס בחיפושיה אחר אהובה ובאבלה על מותו.

לעתים קרובות ערכה בהיה טקס פרטי לאל אוזיריס במקדשה אשר בארמונה. אז תענוד, כאלה איזיס, עטרת קרנים על ראשה. כרחוץ ילד רחצה את האל, סכה אותו בשמנים, הלבישתו מחלצות לבנות ותלתה עליו כל מיני תכשיטים.

בעוד משה רך לימים היה משמש לה בטקס הפולחן תחת הורוס הצעיר, לראשו ניתנה כסות־צפור, והנסיכה נטלתו לחיקה ונשאתו. כאיזיס הנושאת את הורוס בחיקה, והחזיקה ראשו בין שדיה.

משה עמד בזרותו בבית פרעה ומשחר נעוריו היתה בו סלידה כלפי מנהגי הפולחן וחלקו האנוס בהם בתפקידו של הורוס. על אף מצוותם החזקה של מחנכיו ומפקחיו, ביקש גם בימים ההם לראות את העבדים העברים בארץ גושן, אשר בתוכם, ידע, יושבים הוריו האמיתיים. בזאת העמיד עצמו בעמדה מיוחדת בחצר המלך אף נתן את חייו בסכנה תמיד.

בשנות חינוכו הסומה היתה לפניו הדרך אל הוריו. הילד הזר אשר אימצה בת פרעה הוכר רשמית כנסיך. רעמסס השני לא האיר מזלו בבניו הזכרים. שנים־עשר בנים מתו עליו, ולא נשאר אחד לשבת על כסאו. ואם גם לא היה למשה כל סיכוי ושמץ זכות לכתר פרעה, הרי עצם מיעוטם של היורשים לכסא המלוכה, רומם מאד את עמדת הנסיך הזר אשר הוכר כבן מבטן. הכון הגדול וכל הפמליה שלו היו שונאיו בשל הדם הזר הנוזל בעורקיו.

עמדת משה בחצר לא פטרה אותו מהתחנך במשמעת חמורה. כמנהג החצר, גודלו בניס מאומצים יחד עם נסיכים מבטן ומלידה. לא בחצר, אלא באסכולה הצבאית החמורה, שם נתחנכו בני משפחות היחש. בין אם בחרו להם אורח־חיים צבאי ובין אם לבשו אצטלה של כהונה. בנקנסו עצמו למד באסכולה זו משנת החמש ועד שנת השש־עשרה לחייו, כשנתקבל למעלה הראשונה בגרם־המעלות של הכהונה, היא מעלת „אבי האל“, העליה בדרגה — בצבא כבממשלה בככהונה — נעשתה באטיות יתרה.

החינוך באסכולה חמור היה. יומו של הטירוך, שקיבל תואר „קצין האורווה“, החל עם השכמת הבוקר ונמשך עד לאחר הצהריים. מחצית היום האחרת היתה קודש לאספורט ולאימון אתלטי. על סטייה קלה במשמעת או בלימודים נענש התלמיד עונש מכות. מימרה בפי המצרים: „הנער אוניו מאחוריו, על כן לא ישמע כי אם באחוריו“.

באסכולה הצבאית למד הנסיך קרוא וכתוב מצרית וכן את כתב החרטומים; בסוד הכתב הזה באו רק אלה שהתקינו עצמם לדרך הכהונה. שם למדו גם את כתב היתדות, המקובל על הסופרים. וכן את הכתב הצורי של הכנענים, אשר נגדם היו עורכים מסעי־צבא רבים מימי רעמסס הראשון, אביו של פרעה המולך. בתכנית וכללו גם תורת החקלאות, החוק והממשל; אסטרונומיה. כולל מעשה הוברי כוכבים ומזלות, וריפוי על ידי לחש והעלאה באוב ועל ידי עירוב מין בשאינו מינו, עירוב שהיה מעורר שאט־נפש לפעמים; ידיעה מעוטה באסטרונומיה, ידיעה מרובה בגאומטריה ובחכמת הבנאות והארדיכלות.

כשתגיע הנסיך בלימידיו לדרגת „קצין האורווה“ הסתלק ממשרת „אבי האל“ במקדש הגדול של אֶמֶן ברעמסס, אשר האם השיגה בשבילו, למורת־רוחה של האם ולשמחת הכהנים בחר לו הנסיך הצעיר את אומנות הצבא.

הוא לקח חבל בכמה מסעי־צבא אשר שלח פרעה לאפריקה, ובמסעים אלה נלקחו בשבי רבבות אנשים שחורים ולבנים, אשר נכבשו לעבדים לעבוד את שדות מצרים. עד חבש הגיע, שם הצטיין בלכידת עיר־הבירה, בתחבולות אסטרטגיות יותר מבמעשי מלחמה ממש.

כשחזר מן המסעים הצבאיים קבל תואר „נושא המגפה“, כראוי לו לפי מקומו בחצר פרעה. התואר נתן לו את הזכות להימצא בפמליה של פרעה בכל קבלת־פנים, ולעמוד מאחורי כסא פרעה. דבר זה הרים קרנו בקרב אנשי המעלה והיה לו למגן מפני אויביו.

אך הנסיך הצעיר, אתלטי במבנהו, יפה־תואר כדקל רך, בעל מעמד מרומם כבנה של בת־השעשועים אשר לפרעה, סירב לשאת לאשה את הנערה, בת לכבודה במשפחות הכהונה, אשר האם דיברה על לבו לשאתה. הוא משך ידו מכל הכיבודים, ויש שנפקד מקומו בטקסים אשר שם היה עליו לעמוד מאחרי כסא פרעה עם שאר גדולי מצרים. לא ראהו במקדשים בימי מועד ופולחן. ולא עוד אלא מנע עצמו גם מתהלוכת הבוקר, לקבל פני השמש, שהיתה עבודת קודש.

עם זאת העסיק עצמו בדברים שהעלו עליו חשד כי מעורר ומסית הוא את דלת העם. משום זיקתו לשבטי העבדים העברים בארץ גושן, התחיל מתענין בכל המשטר החברתי במצרים. לא יצאו ימים מרובים ומצא שקרוביו, העבדים העברים, אינם אלא חלק קטן ממשפחת העבדים במדינה, רק קצת רבבות שלא נודעה להם חשיבות יתרה בכלכלת מצרים, וכל כך קטן היה חלקם, עד שסופרי הכהונה לא מסרו עליהם אפילו דין־וחשבון; גם לא נחרת זכרם בתעודות־האבן לדורות יבואו. אמנם פרו ורבו, אך מפקחי פרעה נתנו דעתם להרוג כל בכוריהם.

צבא פרעה הביא עבדים מארצות קרובות ורחוקות מעבר המדבר, כנענים וחיתים, עמונים ומואבים, ערבים מסוריה ומהארצות של חוף ים סוף וכן מאפריקה עד חבש. כל גופה של מצרים היה מכוסה צרעת של עבדים — לא רק זרים, שבוי־חרב, אלא גם מצרים מבטן ומלידה. במצרים כולה לא היו אנשים בני־חורין זולת פרעה ואנשי חצרו והכהנים וגדולי המפקחים. ואפילו הם משולבים היו במידה כזו במשטר הטוטאליטארי של הארץ, שכולם היו עבדים לפרעה. היוגב לא עבד את אדמתו, הבונה לא בנה ביתו, הנוטע לא נטע גנו, הנגר לא עשה שולחנו — לעצמו. כל אשר נוצר היה שייך למי שלא יצרו. כל טוב מצרים, הבקר ותנובת השדה ופרי מלאכת החרש היה קודש למדינה, או לפרעה, או למקדש. המייצרים קיבלו שכרם במוצרים אשר הם ייצרו, לפי מעמד מלאכתם וערכה. ההבדל בין הפועל המשכיל והפשוט לא היה אלא זה, שהמשכיל והמומחה מזונו אשר ניתן לו היה טוב ממזונו של הפועל הפשוט. האמן הבנאי, הפסל, הצייר, המהנדס, הסופר, המנהל — איש מהם לא עשה את עבודתו מרצונו, אלא רעבונו המריצו. הנוגש, אשר על העבדים, עבד את אדוניו והיה משועבד לו ממש כעבד אשר אותו נגש.

ומשטר טוטאליטארי זה היה מקודש כל כך על ידי החינוך והמנהגים, עד שהמרהיב עוז בנפשו להוציא מפיו אף הגה קל שבקלים נגד השלטון היה נחשב כבוגד במלכות ומחלל השם כאחד. במאורת־אדמתו נאנק עובד־האדמה ואמר, כי חמור הוא שמשאו כבוד מדי ומזונו קל מדי. ההמונים המשוועבים שפכו יגונם בשירי־עם קודע־לב. ואמנם חייהם היו כחיי הבוהמה. הנשים היו נזקקות לתיישים, והגברים מזדווגים לבהמה דקה. ילדים נולדו בדמיות שונות ומשונות מעוררות זוועה. בעלי מום שבתם המיתו, או השליכו מאכל לחיה; הבריאים שבהם נבראו לעמל ולזיעה.

כזה היה מעמדה של מצרים, אשר מצא הנסיך הצעיר משה בשעה שנעזר, כבמגע ידו של האלהים, מסכיבתו המצרית שבה גודל וחונך. כבהארת פתאום חש בנפשו ובגופו את התחום בין צדק לעוול, ששום אדם במצרים לא ראהו ולא הרגיש בו כפי הגראה. כאילו הקיץ בקרבו הזר, אשר מעולם אחר בא, עולם שיש בו מדות ומשקלות למוד ולשקול בהם מעשי אדם. הוא חש בעוול והעוול צרכו כאש. קולות מדורות עברו הגיעו אליו בדרכי עקיפים, דובבו בדמו; מאבות אשר לא שמע ולא ידע דבר על קיומם.

עכב בחצר פרעה. כאשר ראה את עצמו מעתה, לא היו לו אלהים אשר אליהם יתפלל, אשר בהם יבטח. אלי מצרים לא היו אלהיו, הוא שנא אותם בכל חושיו — את דמויותיהם המתות, החנוטות, אשר מילאו את כל המקדשים. ויותר מכולם שנא את אלי השאול, את אוזיריס, אדון המות, השופט את הנפשות המתות, את הורוס בנה, האל בעל ראש־הצפור, אשר בתפקידו ביקשה אמו לרתמו תמיד, הוא האל המכניס את המת, מציגו לפני אוזיריס, מוציא את לבו, ושוקלו. ואז יצא דינו של המת — אם להספה על אוזיריס בגיהעודן, או להתגלגל בחזיר שחור. משה שנא את המות ואת כל הכרוך בפולחן זה של העולם הבא, אשר הביא אך תלאה ודמע וזעת עבדות לחיים.

הוא לא הסתיר את רגשותיו.

בבית פרעה שנא משה, מלבד העבדות והאלים, את המלכה גפרטורני, אשת רעמסס חלתה ימים רבים. בכל ימי מחלתה עמלו רבבות עבדים להקים לה גלעד ב„עמק המלכים“. ועוד אלפים עמלו בקישוט המצבה. גדולי האמנים פיארו את הקורה ואת הכתלים. ציירים ציירו מחזות מחיי החצר, חזרת־באבן סיתתו מן הסלע השחור, הובא בידי עבדים מן המדבר, את ארונה, ופסלים פיסלו את תבניתה בחניט ואת דמויות האלים, מעכירי־הכשפים. בוחשי שמן, טווי אטון וב־שמים הכינו את כל הנצרך לחניטה. טובי הצורפים, הזהבים וחרשי העץ הכינו את הרהיטים, השולחנות והתכשיטים, אשר המלכה תקח עמה אלי־קבר. ועליהם גוספו אלפי עבדים בארץ אשר הכינו את כמרות הלחם והעוגות, השמנים, הפירות, האווזים והברווזים, אשר ימלאו את קברה. כאחד עם הכלבים והחתולים שהיו חביבים עליה.

בשעת טקס הקבורה הציבו את המלכה המתה ואת חנוטה הצבוע בפתח הגלעד, ולידה הכהנים במסכות האלים. על פניה עברה תהלוכת העבדים אשר הכניסו לגלעד את השולחנות והכסאות המחוטבים שן ומשובצים בהט וזהב. את האפריון אשר בו תנוח המלכה ואת כלי המיטה, את שמניה ובשמיה, תכשיטיה וכתנותיה, אחריהם באו העבדים ובידם הציידה, כהביא למשתה ברכ־עם הביאו עופות חיים, טנאי פירות וסלסלות מלאות מיני מאפה, נאדות מצוירים ובהם יינות ושמנים, עציצי פרחים, אף שור ועוזים, ושני כלבי השעשועים אשר לה.

לקבורת המלכה הכינו הכהנים מעשה־להטים: המלכה החנוטה פתחה פיה והוציאה מפיה „א־א־“ ארוך מרוב התפעלות, ובה בשעה שהכוהנת, הלבושה בדמות האלה איוזיס, הגישה אותה היינצח בצורת סרט לאפה של החנוטה, לסימן שמעתה המלכה שווה לשאר האלים, יצאה —

זו היתה המצאתם האחרונה של הכהנים — מאותו סרט של איזים שלהבת בצורת זיקוק כלפי מרום, והדבר הוכרז לנס.

כל חצר המלך כמו הוארה כולה לאות הנהדר, כי המלכה באה בקהל האלים והוכתרה לאם האלים, כמו איזים.

אז הגיעה לאוני אחד הסופרים בבית פרעה הערה שהעיר הזר, כאשר קראו למשה בקרב הכהנים, והסופר מסרה לכהנים, הנסיך אמר, לפי השמועה, לבן-ליתו, כי „במצרים עובדים החיים למען המתים“.

מעשה העמידו מרגלים ושומרים לפקח עליו עין.

בדקו ומצאו שהזר יוצא ובא לעתים קרובות בין העבדים, מתענין בגורלם, מדבר עמם, נותן להם לנגוע בבגדיו ואפילו, כך סיפרו, נגע במו ידיו בגופם של העבדים. דבר זה עצמו כבר טימא אותו ופסלו להשתתפות בטקסי פולחן במקדשים.

וגם דבר זה שבעצם ידיו העניש סופר מחצר פרעה על שהכה אחד מעבדיו, אמנם הסופר גם הוא היה עבד, אך נחשב למאיץ בחמור העמוס ועל כן היתה לו הצדקה להענישו. אך עיקר החטא היה בזה, שמשה, נגיד בבית פרעה, אשר ניתן לו התואר הרם של נושא מנפת פרעה, הן אסור היה עליו לנגוע בעבד במו ידיו, וגם זה נחשב לו לחטא, שהשפיל עצמו להעניש עבד בעצמו, כי העבד היה נענש רק בידי עבד אחר — האדון לא היה לו אלא לצוות.

כל ההאשמות הללו הגיעו לאזניו של הכהן הגדול בנקנכוס.

בנקנכוס, הכהן הגדול של האל האדיר אמו־רע, היה האיש השני לעוז ולשלטון אחרי פרעה, עשרו היה גדול לאין שיעור, למקדש אמו־רע היו ארבעים אלף עבדים העובדים את אחוזות המקדש. סוכניו גברו מס מערים רבות בארץ ובחוץ-לארץ, האסמים והמזיזים אשר למקדשים מלאו תבואה וסחורה, כלים ותכשיטים, יין, דבש ושיכר עד לאין הכיל.

הכהן הגדול היה אדם בעל גוף אדיר, גבוה ורחב-גרם, כחצוב מחלמיש. ראשו הגדול מגולח היה, וכן פניו. שערות אחת אסור היה שתצמח על גופו כדי שלא ייטפל אליו פרעוש או כינה, חלילה, אשר יטמאוהו לעבודת הקדש. עיניו הגדולות, הלבנות, הקרות, היו משובצות בפניו האדירים והחשופים כעינים תותכות היושבות בחנוט. כך היה בשעת העבודה במקדש, אך בחיי יום-יום בחצר המלך, היה חובש פאה נכרית שחורה ועבותה, על חזהו העירום לבש כפיתה רחבה עשויה זהב ומשובצת אבני חן אשר כיסתה חזהו כשריון, אבנט עשוי בד דק כיסה את חלק גופו התחתון.

לבוש באורח זה, ובידו מטהו, אשר היה כסמל משרתו, הופיע יום אחד בחצר המלך, וביקש להראות פני פרעה. הוא בא לקבול על הנסיך הצעיר המגדף את האלים, מעליב ברפאים, השוכנים עם אוזיריס, מטמא עצמו במגע בעבדים ומסיתם בפרעה.

מלאך טוב אחד היה למשה בחצר פרעה. זו הנסיכה אשר אימצתו לבן.

הרבה בנות היו לרעמסס השני. בנותיהן של פילגשיו דוקא האריכו ימים. הן היו יושבות בהרמון שבחצר, ולומדות לפרוט על פי הנבל ולחולל. כבנות-תגמולים היו בידי פרעה, כשהיה צורך לקנות את לבו של כהן חשוב, או להעניק פרס לשר-צבא, או לעשות חוזה שלום עם אחד ממלכי סוריה או ארם נהרים, שאי אפשר היה לנצחו בשדה הקרב, היו נותנים לו אחת מבנות פרעה לאשה ועושים אותו „חתן לפרעה“. כך היו יושבות בכתנות המלמלה, כששפחותיהן הצעירות מגישות לאפן פרחי לוטוס רעננים, והיו מסתכלות במחול המחוללות העירומות לקול נגינת הנבל.

כך היו מבלות את ימי נעוריהן בהרמון, פאר לחצר פרעה, עד שהגיעה שעתן להמסר לאלה אשר פרעה חפץ ביקרם — אם כמתנה וגמול, ואם כחליפין לערים או לחוזי־שלום.

גם למשה הוצעה אחת מבנות פרעה, בשעה שגדל כבודו בבית המלך אחרי שובו ממסע־המלחמה בחבש, אך בעזרת אמו נפטר מן השידוך. בתיה, אם משה, היתה הנסיכה החוקית, בת המלכה המנוחה. זה ימים רבים היתה היא הכהנת הראשית של איוֹס והיא ירשה את מקום אמה כאשר האל אוֹזִירִיס וראש הרמוֹנוֹ.

היו לה נטיות חזקות למסתורין. האמן האמינה כי נתגלמה בה האלה איוֹס, ובאמונתה כי אמנם בחרה זו לשבת בתוכה. היתה מתאבלת ימים ולילות על בעלה האהוב אוֹזִירִיס וקוראת לו משאול, וכשם שמצאה האלה את הורוס, בן אהובה, כביצה, כך מצאה היא את בנה משה ביאור, בבצת הדלתה. מה שהיה הורוס לאלה, היה משה לבתיה. לא רק אהובה היה, אלא התגלמות אהובה, הורוס.

הורוס סיפק את צמאון האהבה של איוֹס, כאם וכאשה גם יחד, את האהבה המיסטית של איוֹס להורוס העבירה בת פרעה על משה. את כל רגשות האם והאשה שהיו בה שיקעה בילד אשר מצאה מציאה מופלאה כל־כך, עוד בינקותו, כשהמינקת העבריה היתה מביאתו לחצר, כאשר צוותה, היתה הנסיכה נוטלת אותו ונושאת אותו כנשוא איוֹס את הורוס. את שדיה, שדי הנערה, שדי סרק, תחבה לתוך פיו ואמרה לנפשה שכהאכיל איוֹס את האל הורוס תאכילהו. אחר־כך היתה מתגאה בו גאות כל אם על בנה — ויותר מזה, הרגישה שעבודות אהבה חזקים מקשרים אותה אל הילד הנכרי. באהבה ובאור־רוח נשאה את כל הקשיים ואף התלאות אשר באו לה בגללו. ככל שהרבתה לסבול, כן יקר לה ונאהב עליה. דבר לא מנעה ממנו. היא האמינה בחכמתו ובמזלו. האמינה כי נוצר לגדולות, כי על כן הציתו האלים בחובה צמאון אהבה גדולה ועמוקה אל האיש הזר והצעיר אשר היה לדם מדמה.

משה הגה רגשות מעין אלו לאמו. מכל האנשים אשר סביבו היתה היא המפלט והמחסה מכל סערה וסופה. כמה האמין כי הגורל הסמי היעידה להיות אמו. גון הבהט של פניה החטובים חיטוב דק היה אהוב עליו כל כך, שהיה מתגעגע בגעגועי ילד כל אימת שלא ראה אותה ימים. בבואו לפניה היה מאבד את תקיפותו הגברית. מחשבותיו לעזוב את בית פרעה היו נמסות ברגש אהבה של תינוק לאמו. ואכן במעמדה היה חוזר ונעשה תינוק. לא זו בלבד שהוקירה בידעו את הסבל שהיא סובלת בבית המלך בגללה, אלא העריצה כדמות מסתורית שבאה אליו מעולם נעלה ולא מובן. לפעמים היה רואה בה מעין שלית של רוח אבות־אבותיו, רוח שבטו, אשר בחר בה להיות לאמו ולמגיֹנו. יראת־הכבוד שהיתה בלבו כלפי מחצבתו העביר עליה, הזרה, ואשר ראה בה חלק מגורלו.

כשנודע לנסיכה דבר הסכנה האורבת לבנה בגלל ההאשמה שהביא עליו הכהן הגדול לפני אביה, נתלבשה בדמות האלה איוֹס ובאה לפני אביה ואמרה לו בפשטות, כי משה הוא בנה הורוס, ושהיא תרעיל את עצמה לרגלי האל אוֹזִירִיס, אם יקחו ממנה את נחמתה האחת־והיחידה, את הורוס־משה.

דבר זה הציל את משה ממיתה בטוחה. אך עתה הרחיקוהו מכל תפקיד כהונה רשמי בבית פרעה ובדודוהו מן החברה. שללו ממנו כל תואר וזכות־יתר, וכדי להדור פני אמו, העמידו עליו שומר בדוק ומנוסה, מסריסי המקדש, אשר ישמור את כל צעדיו.

ד

הנסיכה אשר משה קרא לה אמי, כבר היתה אז בת חמישים ומעלה. אלא על ידי אמנות הקוסמטיקה, שנשמרה בסוד, ניתן לה מראה כנערה בת עשרים. גופה היה דק, מעוטף, כחנוט, בשמלת בד דק. פניה היו צרים, ועיניה עיני שזיפים מארכים. גון עורה שקוף היה כל כך, צהוב כזה, כאילו היה עשוי בהט. הרופאים עמלו הרבה לשמור על גון הבתולה בפני המלכה, דבר שהיה עליה לעשותו לפי שהקריכה את חייה מנחה לאלים. ואמנם האף ישר־הקו, הפה הנופל והצוואר הדק שיוו לו תואר ילדה.

בשעה שהודיע משה על ידי הסופר המזכיר כי מבקש הוא לראות פני אמו, הגיעה זה עתה מעבודת אוזירים אשר עבדה בוקר בוקר במקדש הקטן הסמוך לחדריה. זה עתה הסירה מעל ראשה את עטרת־הירח עם חודי־הקרנים, שחבשה כדוגמת האלה איזיס. בוערת היתה, כאבן החשמל, באש־דת כולה, מעוצר רגשותיה שהרגישה בשעה שמשחה את האל, הלבישתו כלי לבן, הריחתו פרחי לוטוס ושרה לו מזמורים. נפשה מורעדת היתה מן המגע עם שר השאול, בעלה האלוהי, האהוב. הרגשות ניכרו בפניה. עיניה, כחולות־שחורות, יקדו. הרגישה כאילו היא מטוהרת ומרוממת. כהרגשתה תמיד אחרי העבודה. קיבלה את משה בקיטונה הקטן, שהיה מאחורי חדרי הרחצה והסיכה, שבו אהבה לנח ולהתקין עצמה לעבודת הקודש.

בניגוד לאולמות רבי־הפאר, עם עמודי הלוטוס הרבים, היה קיטונה של הנסיכה חדר פשוט בעל קירות חלקים וגבוהים. רק הקורה היתה מצוירת קישוטים מעין האדום, הצהוב והסגול. בכורסת־משכב מחוטבת עץ ומשובצת שן היתה הנסיכה חציה ישובה חציה שכובה. על תלתלי פאתה הנכרית, קלועים שרשרות זהב, ענדה ציץ וראש־צפור למצחה. סביב צוארה הגבוה והדק שמה ענק. שמלתה רבת הקפלים כסתה אותה עד לרגליה שנחו על הדום. שפחה ערומה עמדה לפניה והגישה פרח לוטוס לאפה.

כשבירך אותה משה בהרכנת הראש, שילחה את האמה, הזמינה את משה לשבת לידה, נתנה ידו בידה ושאלתו בקול רך:

— מה ינעם לעיני מראה פניך, בני, כאשר ינעם מראה הורוס לעיני האם איזיס. מה בפך להגיד לי מאשר לחשו האלים באזניך?

— עבדך אני אשר רוממתיני למעלת בנך. כוכבי הלילה ראו את עדנת האם לבנה, והם יצקי. הדבר הזה יחזק רוחי להביא דברי לפניך. יצאתי אל אחי וראיתים בסבלותם. מצאתי בתוכם את אבי ואמי.

הנסיכה שקעה בהרהורים נוגים. עורה שמתחת לסממנים החזיר, חזה הנמוך נתרומם ברעד. אך מיד נרגעה והשיבה:

— ידעתי כי באחד הימים תמצא את הוריק בין העבדים בגושן. מעולם לא הרחקתיך מהם. לאמך נתתיך להיניקך, כאשר מצאתיך ביאור כמצוא איזיס את בנה.

— ידעתי, אמי, כי הארת פניך אלי מיום מצאך אותי. האלים יעדוך לנצור צעדי מרע. איך אודך על כל חסדיך, אמי הגדולה? — משה נתרומם מכסאו ונשתוחח לפניה.

— ומה תאבה לעשות, בני?

— תפצתי ללכת אל אחי ולשבת בתוכם, אמי.

— עוד עבד על עבדי מצרים? — שאלה בדאגה.

— אחי לא עבדים המה, אמי. בתוכם ישכון רוח אלהיהם. הם שומרים חוקותיו, זוכרים

את שמות אבותיהם ומעשיהם ומתנהגים לפי מורשת אבותיהם שנמסרה מדור לדור.

— ואולם עבדים הם במצרים.

— חיים הם בתקות הדרור אשר הבטיחם אלהיהם. האנשים אשר יחיו בתוחלת הגאולה

לא עבדים המה. אמי. עמם חפצתי להיות בתקותם ובתוחלתם.

— האם לא רב לך להיות בן לבת־פרעה. כי תבקש לך גאולה אחרת? התמיר אשר יש

בידך באשר איננו וטרם יבוא?

— הדבר אשר יש בידי זר לי. בכל כוח אהבתך עמלת להכשירני לתפקיד אשר יעדת

לי. אך התפקיד לא לפי רוחי הוא. הבגד אשר הלבשתיני נקרע על בשרי. רוח אבותי הוא

אשר נתנני זר בבית אשר בנית לי. לא ראוי אני לחסד אשר גמלת לי. אמי. זר גדלתי בתיקך.

והנני כעץ שנעקר משורש. אלהיך אשר נתת לי לא לי הם. זאת אלהי אני לא אכיר. חפצתי

ללכת אל אחי ולהכיר את רוח אלהיהם. חפצתי לדעת מי ומי היו אבות־אבותי. חפצתי להשתל

באדמה אשר לי היא. ואולי אבוא אל המנוחה בתוך עמי.

הנסיכה שקעה שוב לשעה ארוכה בהרהורים. כשאינה גורעת עיניה השחורות מפניו

של משה. היא הביטה בו בחמלה וברוך. תנועות העוית שעברו את צווארה הגבוה והארז

העידו על עומק הרגש שעוררו בה דברי משה. היא לטפה את ידו ובאחרונה אמרה:

— לא אדע. בני. אם תבוא אל המנוחה בקרב אחיך. רבות מדי נשמת אויר נכר. לבבי

יחרד ומעי יהמו לסבלך. האלים שזרו את מיתרי לבותינו לאחדים וצערך יעבור את קרבי.

ידעתי כי מר לך בארמנות פרעה. אך הימתק לך באהלי־העבדים של אחיך? יודעת אני כי

אלהינו זרים לך. אך יהיו אלהיך קרובים לך יותר? הלא כנטע אשר גדל ימים רבים מדי

באדמת נכר הנך. האמנם תפרח ותשגשג באדמתך? שרשיך הסכינו למזון אחר: הלא ייבשו

ויצמקו באדמת הטרשים של ארץ העבדים. יכולת להיות כזר בין זרים. אך לא תוכל להיות

כזר בין אחיך עצמך ובשרך.

משה נהרהר. פניו הגבריים הנאים כהו. מצחו הגבוה והמעוגל נתקטט ועיניו הגדולות

והזוהרות נעכרו.

— ידעתי, אמי. כי גדולה הסכנה. ובכל זאת לא אוכל למנוע רגלי מן הצעד הזה. צמאון

אהבה גדול אל אחי העיר בקרבי רוח אבותי. ורב יתר אכאב מצוקתם בהיותי רחוק מהם. מאשר

בשבתי בקרבם. בלילה על משכבי אנהם ממכאיבי. בזכרי את עבודתם. כלביא יאכלוני האהבה

והרחמים. לנגד עיני תמיד גופותיהם המיוזעים הכורעים תחת כובד המשא. כל מכת שוט על

גב אחי תכוה אותי במכות חרפה. כמו בחר אלהי אבותי את לבי להיות ספוג לצערם ולסבלם.

גופי חלש מלשאת כובד המכאוב. וכי אשב בתוכם. ושתייתי בעיני את ענותם ועמם אקוה אל

הגאולה — או אז אולי יקל לי לשאת את מכאובם מבימי שבתי בנכר. מרחוק.

הנסיכה שלחה את ידה הקטנה אל עיני משה. קותה את דמעותיה. נתנה את ידה אל

פיה — ושתתה את הדמעות.

משה הביט בה בתמהון.

— מה תעשי, אמי?

— דמעותיך הן עינות האהבה אשר בה תפרו האלים את גופי. כאשר מצאתיך שט

בתיבה על מימי היאור. הקרו מעיניך הדמעות אשר ראיתי היום. בני. ואז אמרה לי האלה

לשתות את הדמעות אשר תדלקנה בי את אש האהבה אליך. גורלי צמוד לגורלך. ובאשר

תהיה שם אהיה עמך. לך אל אחיך ונודע לך הכוח האדיר והזר המנחה את גורלך. ידעת אני

כי רוח. מוצאו בספירות־שמים זרות. אשר אלי מצרים אין להם שלטון עליהן. יאשר צעדיך.

כיוודיים את סירתה. ויעצבך. כיוצר את החומר אשר בידו. למען תהיה לכלי בידו. הוא

שמר אותך מיום הולדתך ועד היום. מבין שיני אריות הצילך לא אחת ולא שתיים. הוא שרה עם אלי מצרים ויוכל להם. לא אדע מי הוא, גם לא לי הוא. בת רשויות אחרות אני. אך אפים אשתחזה ביראת הרוממות לפני עוזו. אדע כי גם אני ככלי בידו, כל אשר אעשה במצותו וברצונו אעשה — ולו אני כפופה. לך, בני, בדרך אשר רוח אבותיך הורה לך. הוא יגן עליך מכל רע כאשר עשה עד כה. הוא ישמרך, על אפנו ועל חמתנו. מאלי מצרים, כאשר הצילך מידי הכהן הגדול, ובצוות עלי רוח אבותיך להיות לו לעזר. נכונה אני לעשות רצונו גם נגד אלהינו, כי אנוסה אני, כי חזקה מצותו עלי, כי יאלצני באש האהבה והאמונים אשר הדליק בלבי ברמעות אשר שתיתי מעיניך.

משה התבונן בנסיכה. הוא לא הכירה. היא קמה ממקומה. נראתה גבוהה יותר, פניה קרנו באש־קודש. היא לא היתה עוד כוהנת לאל זר; היתה כנביאת אל מודע וקרוב לו, כי אלהיו הוא.

הנסיכה מחאה כף. בפתח הדלת הגבוהה נראתה נערה כושית צעירה חזקה, עגילים באוניה וצמידים על ידיה הארוכות. קומתה היתה יפה להפליא. חזה אדיר, הדוק בסרט אדום וצר. ערותה מכוסה אבנט, בטנה וטבורה חשופים. היא נפלה ארצה על פניה כשעברה את סף הקיסון.

— פיהה, קחי את הנסיך, הלבשיהו בגדי־עבדים, הוציאהו בדלת־החשאים של מקדש איוס, והביאהו לשדות עושי־הלכנים בעיר העבדים גושן. את ערבה לחייו, תהיי עמו כל זמן שתדרשי לו. תעשי את אשר עליך לעשות, ולא תעשי את אשר אין עליך לעשות.

— כדברייך, אם גדולה! — אמרה הכושית.

— לך, בני, כאשר יצוה אותך רוח שבטך ללכת — אמרה הנסיכה.

— אמי! — הרכין משה ראשו לפניה.

היא קרבה אליו ובפעם האחרונה נטלה ראש בנה בין זרועותיה הארוכות והדקות.

— אמי, רוחי יהיה גם רוחך.

— וכי תמצאהו, בוא והגדת לי על אודותיו.

— כן, אמי.

תרנם כ. א.